

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK V., ČÍSLO 9

15. květen 2008

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z výkladu žalmů svatého biskupa Augustina

Se svou hlavou a se svým tělem je Ježíš Kristus jeden člověk, neboť on, Spasitel svého těla, a údy jeho těla, jsou dva v jednom těle; je to jeden hlas, jedno utrpení, a až všechno utrpení skončí, také jedno odpočinutí. Utrpení Kristovo se tedy netýká jen Krista; avšak utrpení Kristovo se děje jen v Kristu.

Neboť chápeš-li Krista jako hlavu a tělo, utrpení Kristovo se děje jen v Kris-

tu; chápeš-li však Krista jenom jako hlavu, utrpení Kristovo se netýká jen Krista. Vždyť kdyby se utrpení Kristovo týkalo jen Krista, jenom hlavy, jak by mohl říkat jeden z jeho údů, apoštol Pavel: *Na svém těle doplňuji to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap?*

Patříš-li tedy k údům Kristovým, ať jsi, člověče, kdokoli, ať to slyšíš nebo ani teď neslyšíš (ale ty to slyšíš, patříš-li k údům

Kristovým): cokoliv trpíš od těch, kdo nepatří k údům Kristovým, to ještě chybělo do plné míry Kristových útrap.

Dodává se, protože to ještě chybělo; doplňuješ do plné míry, nepřeléváš; trpíš tolik, kolik bylo ještě třeba vložit z tvého utrpení do celkového utrpení Kristova, neboť on trpěl jako naše hlava, a trpí ve svých údech, to je v nás samých.

Našemu společenství, které tvoříme podobně jako občané obce, splácíme každý svým způsobem svůj dluh a podle svých sil přinášíme jako vklad příslušné utrpení.

Ateisté proti odluce církví od státu

Poslanecká sněmovna nepropustila do druhého čtení zákon o církevních restitucích, a to za tichého souhlasu valné části veřejnosti. Proč?

Za předpokladu, že právu musí být tak jako tak zjednána průchod, je návrh pro stát výhodný: i když finanční částka, narostlá o úroky, je na první pohled vysoká, je přímý zisk státu více než dvojnásobný. O peníze tedy zas až tolik nejde.

Samozřejmě řada politiků s komunistickou anamnézou asi předpokládá, že právo lze nějak obejít, a problém lze prostě „vysedět“ – počkat, až si církev nějak poradí samy (o katolicích to už zčásti platí), pak v tichosti zrušit blokační paragraf, a věc bude vyřízena. Ale hra o právní charakter státu je hra s ohněm, jak se v našich nejnovějších dějinách ukázalo opakovaně.

K čemusi ale poukazuje komentář Bohumila Pečinky v týdeníku Reflex: Pečinka je komentátor mimořádně inteligentní, který ke každé otázce umí říci něco podstatného – o to nápadnější je, že se zapojil do proticírkevního vytí, jež je slyšet „napříč politickým spektrem“. Poté, co označil dohodu církví za korupční a projevil starost o zachování tradičního etosu malých protestantských církví, přiznává: „Z katolické církve tento zákon vytvoří úplně nového mocenského hráče ve veřejném životě. Jde to dokonale proti smyslu moderních českých dějin...“

Foto: <http://www.tymiste.cz>

Zdá se, že otevřenějším hlavám na sekularistické straně dochází to, co – díky Bohu – došlo už většině katolíků: Církev, která hospodáří s vlastními prostředky, odděleně od státu, má prostě větší vliv ve společnosti. I ta často citovaná „ateistická většina“ vidí už dnes, že církevní školství je – podle nezávislých ratingů – kvalitnější, že právě na církevní půdě vznikají nové typy zdravotnických zařízení (hospice), že péče o seniory a dlouhodobě nemocné tu

má výrazně jinou kvalitu atd. atd.

Právě ve Spojených státech, které puristicky rozlišují mezi náboženstvím a státem, vidíme výrazně větší vliv náboženství nejen jakožto osobní víry jednotlivců, ale právě jako náboženských a nábožensky inspirovaných institucí. Zdá se, že právě tohoto druhého vlivu se někteří bojí. Ale proč? Takové instituce budou přece sloužit nám všem.

Michaela Freiová

ZPRÁVY

Charita o katastrofě v Barmě

Cyklon *Nagris* zasáhl oblast delty řeky Iravádí v sobotu 3. května ráno. Poškodil infrastrukturu Rangúnu a zničil zde desetitisíce domů.

Mezinárodní Charita koordinuje pomocné práce prostřednictvím 162 národních členů a spolupracuje s pomocnými organizacemi v regionu. Barmské komunikace byly těžce poškozeny a celý obraz devastace se teprve ukáže.

Vedoucí týmu Charity Dolores Halpinová-Bachmannová řekla, že nejsou dosud zmapovány škody: je třeba poskytnout lidem jídlo, přístřeší, pitnou vodu a lékařskou pomoc. *Nagris* zasáhl hlavní

město, kde žije pět milionů lidí.

„Charita ví, že prvních několik dní je rozhodujících pro záchranu životů. Při tsunami v jižní Asii v roce 2004 bylo zachráněno stovky tisíc životů díky okamžité a efektivní reakci. Proto musí vláda udělat vše, aby mohli pracovníci záchranných týmů reagovat,“ řekla Halpinová.

Podle nejnovějších zpráv jsou desetitisíce mrtvých, v postižené oblasti přišla většina lidí o přístřeší.

Teprve v této chvíli připustila barmská vláda, aby v zemi působila zahraniční pomoc.

Caritas Internationalis, ČT 24

Charita pro Barmu

Tisková zpráva Charity ČR z úterý 6. května 2008

Cyklón *Nargis*, který o víkendu zasáhl Barmu, se zapíše do historie jako nejkatastrofálnější asijský cyklón za poslední léta. Vyžádal si již 15 000 lidských životů a počet obětí stále narůstá. Pomoci obětem tohoto přírodního živlu chce také Charita ČR. Ta již uvolnila ze svého rezervního fondu pro naléhavé potřeby částku 5 000 Euro (tj. přibližně 125 000 Kč).

Současně Charita ČR vyhlásila sbírkové konto, na které je možné přispět v českých korunách na účet: 22770022/0800 u České spořitelny, variabilní symbol: 121.

„Z vítězky sbírky chceme pomoci obětem cyklónu a to prostřednictvím sítě Caritas Internationalis (CI), jejímž je česká Charita členem,“ uvedl ředitel Charity ČR Oldřich Haičman.

Postoj autoritativní barmské vojenské junty k mezinárodní humanitární pomoci je prozatím zdrženlivý, nicméně junta již ohlásila, že přijme pomoc od velkých mezinárodních organizací jako je například právě CI. Některé členské organizace CI v Barmě již dlouhodobě působí.

Zvlášť vyslaný tým CI také posílí tým místní Charity (v tomto případě Caritas Karuna Myanmar), která pomoc po přírodní katastrofě tak velkého rozsahu sama nedokáže zvládnout.

Pomoc bude v úvodní fázi soustředěna na okamžitou, tzv. naléhavou pomoc, tedy zajištění základních životních potřeb přeživších, tedy hlavně na dodávku pitné vody, základních potravin, zajištění provizorního přístřeší a nástrojů na odklizení trosk.

Díky mezinárodní spolupráci národních Charit a důsledné apolitičnosti charitní organizace může Charita ČR pomáhat i obyvatelstvu, které žije v autoritářských režimech, jako je Severní Korea (prostřednictvím Caritas Coreia) nebo právě Barma, kde je v moci vojenská junta.

Spolupráce se spolehlivými a zkušenými partnery v rámci CI současně umožňuje Charitě ČR účinnou kontrolu zasílaných finančních prostředků.

Charita ČR tradičně pomáhá při živelných katastrofách v České republice (například při povodních 1997, 1998 a 2002). Od úderu vlny tsunami v roce 2004 Charita ČR dodnes působí rovněž v Indonésii a na Srí Lance. Kromě okamžité humanitární pomoci vede Charita ČR také dlouhodobé rozvojové projekty v mnoha zemích světa.

Více informací na stránkách www.charita.cz.

Kontakt: Jakub Dvořáček, mobilní telefon: 731 625 996

Jan Oulík
tiskové oddělení Charita ČR
mobilní telefon: 603 895 984

Gabriela Naušová
tiskové oddělení Charita ČR
mobilní telefon: 731 598 790

K situaci v Zimbabwe

Biskup Crispian Hollis, předseda zahraniční komise biskupské konference Anglie a Walesu, publikoval prohlášení, v němž žádá o modlitbu za národ v Zimbabwe. Spolu s kardinálem Murphy O'Connorem zemi navštívili a byli zděšeni hroznou chudobou lidí, kteří jsou systematicky okrádání a napadání vlastní vládou: země bohatá na přírodní i lidské zdroje spěje k zhroucení.

Současně biskupové zažili výjimečné svědectví odvahy lidí, jež navštívili: nazývají je „důstojným a klidným hrdinstvím“. Prezidentské i parlamentní volby způsobily zmatek v národě, který se i tak nachází v krizi.

„Církev vystupuje jako tvůrce míru a místní biskupové vyzvali mezinárodní společenství, aby podporovalo jejich úsilí o demokratická práva,“ napsal biskup.

Předseda mezinárodní Charity kardinál Oscar Rodriguez Maradiaga vyzval Radu bezpečnosti, aby uvalila okamžitě embargo na dovoz zbraní do Zimbabwe. Je také potřeba poslat do země mezinárodní pozorovatele. Pracovníci Charity referují, že násilí stoupá.

„Jak řekl papež Benedikt XVI. v OSN, nemohou-li státy zaručit ochranu svého národa, musí intervenovat mezinárodní společenství,“ řekl kardinál Rodriguez. „Organizované násilí působí proti jednotlivcům, rodinám i komunitám, jež jsou obviňovány z volby ‚špatné politické strany‘. [...] Varujeme, že bez pomoci zvenci budeme svědky genocidy,“ prohlásil kardinál Rodriguez.

Zenit, Caritas

Pákistán: Církev usiluje o smír

V pákistánském Láhoru se sešla Národní komise *Iustitia et Pax* a zahájila program výchovy k míru, který má čelit stoupající netoleranci, násilí a extrémismu v zemi.

Láhorský arcibiskup Mons. John Sandanha vyzval účastníky, aby se zasazovali o spravedlnost a dialog.

Výkonný tajemník komise řekl: „Naši společnost ovládlo násilí. Ale teď je čas zkoumat, jak můžeme nastolit mír. Dialog a nenásilí je základem každého náboženského učení a my musíme uskutečnit to, k čemu nás nabádá naše svědomí.“

Asia News

ZPRÁVY

ERC proti Paroubkovým návrhům

Na základě pozvání předsedy ČSSD Jiřího Paroubka se v pátek 25. 4. 2008 konala v Poslanecké sněmovně schůzka za přítomnosti biskupa CČSH J. Hradila. Za Ekumenickou radu církví (ERC) se zúčastnili Pavel Černý a Joel Ruml.

Tématem byl rozhovor o probíhajícímu procesu řešení vztahu státu a církví, jak jej předpokládá vládní návrh zákona o nápravě některých majetkových křivd církvím a náboženským společnostem.

Pan předseda ČSSD předal představitelům ERC dokument s výhradami, které má ČSSD k předloženému vládnímu zákonu a návrhy, jak celou problematiku chce řešit ČSSD.

Následující rozhovor ukázal, že představitelé ERC nepovažovali za potřebné, aby jakkoli problematizovali dosaženou dohodu mezi církvemi navzájem a státem. Konstatovali, že s ohledem na pochopitelný tlak Svazu obcí a měst na uvolnění „blokačního paragrafu“ rozumí předloženému vládnímu návrhu jako nejpropracovanějšímu za posledních bezmála dvacet let.

Představitelé ERC konstatovali, že je škoda, že se ČSSD odvrací svými výhradami od procesu, který byl otevřen právě jejími ministry kultury. S ohledem na zájem církví, státu, obcí a měst nemohou zástupci ERC v současné chvíli přistoupit

na jakékoli jednání o možných změnách dosažených dohod. Ty byly stvrzeny podpisy zástupců všech církví a státu a každý zásah, byť v dobré víře, vrací celé jednání na úplný začátek, přičemž cíl lze jen stěží dohlédnout. S ohledem na značný zájem Svazu obcí a měst na zrušení „blokačního paragrafu“ pak každé oddalování cíle otevírá cestu jak novým nespravedlnostem, pokusům o silové řešení, tak i rozkládání vztahu mezi církvemi a státem a nakonec k soudním procesům, které nikomu nepřinesou prospěch.

Zástupci předsednictva ERC prohlásili, že parametry navrhovaného zákona byly nastaveny s ohledem na přijatelnost všemi zúčastněnými, což předpokládalo vzájemnou vstřícnost, respekt a chut ustupovat v zájmu dosažení dohody.

Představitelé ERC poznali, jak velká je zátěž politického soupeření a boje na jednotlivé politické představitele, a proto se obrací na poslance všech stran, které chtějí napravit to, co vzešlo ze zhoubné a totalitní ideologie, s výzvou, aby oproštěni od zásad politického boje pomohli dále postupit v úsilí, do kterého konstruktivně za poslední dlouhá léta vstupovali mnozí jejich předchůdci. Máme-li věřit upřímnosti tvrzení, že o řešení usilují, pak nyní přišla příležitost a vhodná chvíle, jaké doposud nebyly.

Předsednictvo ERC

Bosna: útoky proti katolickým kostelům

Členové protiteroristické jednotky FMUP zatkli Rijada Rustempašiče (33), Mohameda Mecu (35), Abdulaha Hadžiče (30) a Edise Veliče za Sarajeva a Mohameda Fičera z Bugojna pro podezření z přípravy teroristického útoku na katolické kostely v Bosně a Hercegovině. Po výslechu byl Fičer propuštěn na svobodu a ve vazbě zůstali zbylí čtyři zatčení pro podezření za spáchání trestného činu neoprávněného držení zbraní a přípravy teroristického útoku.

V rámci této akce bylo prohledáno šest lokalit v Bugojnu a Sarajevu, kde bylo nalezeno větší množství zbraní a vojen-

ské výbavy: protitankové miny, laserové zaměřovače, elektronická výbava, topografické mapy, příručky pro výrobu výbušnin a další předměty, které mohou posloužit k realizaci teroristického útoku.

Policejní vyšetřování prokázalo, že podezřelí jako organizovaná skupina připravovali teroristický útok na území Bosny a že všichni zatčení byli členy váhábítského hnutí. Rijad Rustempašič byl dříve v médiích připomínán jako jeden z věrných spolupracovníků zaslulého Jusufa Barčiče, který byl znám jako radikální vykladač islámu.

Eurabia

New York: po papežské návštěvě vzrůstá počet uchazečů o místo v seminářích

V newyorské diecézi narůstá po papežské návštěvě počet mladých, kteří se hlásí do seminářů. Zvláště v seminářích svatého Josefa v Yonkersu, který papež

navštívil, je nával uchazečů.

Setkání papeže s mládeží v Yonkersu se zúčastnilo přes 20.000 mladých.

Kathmet

Čína šikanuje poutníky do Šešanu

Čínské úřady brání poutníkům do mariánské svatyně v Šešanu v jejich cestě bezpečnostními kamerami, uzávěrami silnic a „varováními“. Úřady varovaly diecéze, aby nevysílaly do svatyně skupiny, jež zde mají slavit první světový den modliteb za čínskou církev 24. května. Také cestovní kanceláře odmítají vypravovat do tohoto místa autobusy.

Šešan leží 50 km od Šanghaje: loňské pouti do svatyně se zúčastnilo 20.000 věřících.

Kathmet

Saudské ženy měly ve starověku více práv

Saudská vědecká pracovnice, Chátún al-Fassi, vydala knihu, jež se zabývá historií práv žen v této oblasti. Název knihy je „Ženy v předislámské Arábii“.

Al-Fassi studovala situaci v Nabatii, království, jež na počátku křesťanské éry zahrnovalo moderní Jordánsko, Sýrii a Saudskou Arábii: jejím hlavním městem byla Petra.

Ženy tehdy mohly samostatně obchodovat a nemusely mít „ochranu“, kterou vyžadovala v těchto věcech řecká tradice. Omezování práv žen začalo teprve pod vlivem islámských učenců.

„Dnes žijeme v nejhorší možné situaci,“ napsala al-Fassi.

Asia News

Problémy muslimských konvertitů ke křesťanství v Británii

Britská policie odmítla pomoc 43letému Britovi, který přestoupil z islámu ke křesťanství a je ohrožen. Nissar Hussain pochází z Bradfordu a po jeho konverzi mu bylo vyhrožováno zapálením domu, pokud se nevrátí k islámu. Naopak byl napomenut, aby se nepokládal za křížáka, a přestěhoval se jinde.

Organizace *Christian Solidarity Worldwide* informovala, že britští konvertité ke křesťanství jsou často ohrožováni. Požádala také OSN, aby se zasadila za ochranu konvertitů.

Kathmet

KOMENTÁŘE

Nová šance v boji proti potratům

Jednání o reformě zdravotnictví nabízí lidovcům šanci omezit umělé potraty

Foto: <http://aktualne.centrum.cz>

Většina médií se nám svého času snažila vnutit představu, že proti potratům bojuje jen všemožně zesměšňovaný („bigotní“, „ultrakonzervativní“...) Jiří Karas. S jeho odchodem z politiky mělo tudíž následovat šťastné období, kdy se konečně všichni shodneme na tom, že žádné zákazy nic neřeší a žena má sama rozhodovat o svém těle. Poslancům KDU-ČSL ani konzervativní části ODS se už do nepříjemného střetu o potraty zjevně příliš nechtělo.

Macek v akci

Pak přišla tzv. Velkopáteční výzva místopředsedy KDU-ČSL Davida Maceka, a všechno je rázem jinak. Nebývalý zájem médií i veřejnosti dokazuje, že otázka umělých potratů není vrtoch několika ultrakonzervativců, ale skutečně palčivou otázkou.

David Macek svou výzvu adresoval Václavu Klausovi. To byla, pravda, až příliš okatá snaha nachytat pana prezidenta na švestkách po jeho konzervativním předvolebním projevu. Víme, jak zuřivým odpůrcem Václava Klause zrovna David Macek je... Ale to je jedno. Stejně jako my konzervativci máme radost, jak hezky mluvil Václav Klaus o tradičních hodnotách a křesťanských kořenech Evropy (jedno konzervativní oko nezůstalo suché...), i když to možná bylo jen účelové nadbíhání lidoveckým volitelům, tak stejně mějme radost, že David Macek brojí proti potratům, i když to může být neméně účelové. David Macek zatím bojem za tradiční hodnoty neprosul, prokazoval spíše snahu zalíbit se všem a ožehavým tématům se vyhnout.

Václav Klaus ovšem na výzvu nereagoval a celá kauza by asi během pár dní vyšuměla do ztracena. Nebýt sho-

dy náhod, díky které dnes konzervativní síly stojí poprvé před možností alespoň částečně zvrátit negativní trend v morálně-etických otázkách.

Reforma zdravotnictví

Ministr zdravotnictví Julínek totiž v rámci svého reformního zdravotnického balíčku přišel i s návrhem záměru zákona, který mimo jiné umožňoval umělé potrat v českých nemocnicích cizinkám. To by pochopitelně značně podkopalo pozici sousedního Polska, kde je přístup k potratům velmi restriktivní. Lidovci se (především díky poslanci Carbolovi, předsedovi zdravotnické komise KDU-ČSL) postavili proti a donutili Julínka tuto část vypustit. A pak už se začalo mluvit o dalších požadavcích KDU-ČSL. Snížení hranice pro potrat z 24 na 18 měsíců, povinné poradenství, souhlas otce, souhlas rodičů u děvčat mladších osmnácti let a umožnění výhrady svědomí pro lékaře, kteří potrat nechtějí vykonat (dnes je to de facto povinnost). Všechny tyto body jsou krokem správným směrem a jejich prosazení by znamenalo první bod obratu v morálně-etických otázkách v naší zemi od legalizace potratů v 50. letech. Problém je jen v tom, že není jasné, zda jde o lidovecké podmínky reformě nebo jen nezávazné názory jednotlivých lidoveckých politiků. Ministr Julínek chce lidovecké podmínky na papíře, zatím ale není jasné, zda je dostal.

Pro lidovce se tu na malou chvíli otevírá okno příležitostí, které by byla škoda nevyužít. Jak ukázala snaha Jiřího Karase, plošný zákaz potratů se nepodaří prosadit. Proti jsou samozřejmě komunisté a sociální demokraté, ale i většina ODS. Teď se nabízí možnost částečného úspěchu. Julínek chce reformu zdravotnictví za každou cenu. Otázka omezení přístupu k potratům pro něj není to hlavní. Šance pro KDU-ČSL je tedy jasná – podpořit reformu výměnou za ústupky ODS v oblasti potratů či umělého oplodnění. Ostatně, mohou počítat i s podporou části (bohužel malé, ale přece) poslanců ODS. Teď jde jen o to, co je pro poslance KDU-ČSL důležitější – snížení počtu zabitých nenarozených dětí nebo statut zdravotních pojištěnec a to, od kolika let se bude platit u lékaře poplatek 30 korun.

Smutným překvapením lidovecké debaty o potratech byla jen vyjádření Zuzany Roithové a Věry Luxové. První jmenovaná: „Jako křesťanský politik ani jako žena s potraty nesouhlasím. Na druhou stranu si myslím, že nyní platná pravidla není třeba upravovat.“ A ještě lépe Věra Luxová: „Je to věc, která je osobním rozhodnutím každé ženy. Za sebe musím říct, že... je to věc, která je pro moji rodinu nepřijatelná.“ Stará známá písnička občasného lidoveckého alibismu – „u mě doma potraty nikdy, ale hlavně po mně nechtějte, abych proti nim něco dělala...“

Zuřivá kampaň

Samo o sobě je jistě slušným úspěchem i veřejná debata, kterou David Macek vzbudil. Po dlouhé době se celá plejáda lidoveckých politiků vyjádřila, vesměs velmi rozumně, k potratům. Nejen oni, ale i novináři (Martin Komárek z MF Dnes) a osobnosti z jiných částí politického spektra (Milan Hamerský z Liberální strany) upozornili na to, že potrat není o právu ženy na své tělo, ale o zabití jiného člověka. Debata se z této strany vedla kultivovaně a velmi korektně. To samozřejmě nebránilo levici, feministickým aktivistkám a části médií zahájit hysterickou kampaň, kde se opakovala stará známá obvinění z inkvizice, omezování žen a nově i strašení mravnostní policií a lidoveckými mládežnickými mravnostními úderkami (poslankyně Čurdová za ČSSD). Lidovcům bylo spíláno, co tedy vlastně pro ženy v nouzi dělají a proč tedy nepodporují antikoncepci, coby nejlepší metodu předcházení potratům.

KDU-ČSL je ovšem politická strana, nikoli charitativní sdružení, aby přímo pomáhala ženám v nouzi, od toho tu jsou jiné instituce, z nichž celou řadu provozují církve či křesťanské organizace (včetně Hnutí pro život). A námitky o antikoncepci jsou zcela liché. Má k ní dnes přístup každý a především – kdy, kdo, s kým a za jakých okolností souloží, je věc individuálního svědomí, ne otázka pro politiky. Zda zákon umožňuje zabití nenarozených dětí je naopak věc veskrze politická.

Matyáš Zrno
Občanský institut

KOMENTÁŘE

Je peklo prázdné?

Naděje na spásu neznamená jistotu, že nikdo nebude zavržen

Žádný člověk nemůže jen tak vytěsnit otázku: „Proč existuji? Proč jsem na tomto světě?“ Aspoň jednou ve svém životě si ji položí a snaží se na ni odpovědět, aby objasnil a ospravedlnil sám sobě hodnotu své existence. Je to vryto do přirozenosti myslícího člověka. V italském tisku převládá ateistická nebo agnostická odpověď. Když se spisovatelé a novináři dotknou tisíců problémů různého druhu, spojených s otázkou „Proč existuji?“, hrají tutéž muziku: jednou ano, jindy ne. Nebylo by možné proniknout nebo se vyhnout nevyzpytatelnému rozhodnutí Osudu, který postavil člověka na zem, aby tam žil, trpěl a zemřel, aniž by se dalo doufat v mnohem vyšší prostory? Bezmocnost by ochromila člověka, kdyby chtěl protrhnout tajemství onoho rozhodnutí. Jedinou útěchou je sám život ve své vzácné křehkosti a s krásnými věcmi, jež přináší. Roberto Gervaso¹ radí také číst Zenona, Seneku, Marka Aurelia a Montaigne. Představte si to!

Agnostická odpověď, i když je hodně šířena, nijak nepřesvědčuje všechny. Je to móda laicistů ironizovat „návrat náboženství“, avšak nemálo pozorovatelů, také nevěřících, přijímá tento fakt. Vážnější námitka pochází z toho, co Gian Enrico Rusconi nazývá „odteologizováním náboženského postoje“². Ta zjišťuje a vytýká Církvi změny, k níž prý došlo v jejím veřejném hlášení: netrvá na dogmatických odkazech, nýbrž si dělá nárok na etický monopol. Pravdy víry o dědičném hříchu, vykoupení, spásy prý jsou přecházeny mlčením nebo nejsou už hlášány tak důrazně jako kdysi, prostě netvoří už kostru morálního učení Církve. Tisícileté učení o padlé přirozenosti následkem hříchu je prý už zastaralé a nahrazené jakýmsi druhem „bio-teologismu“, který usi-

Foto: <http://latreigion.about.com>

luje znovu učinit přirozenost posvátnou a tím čelit biologickým vědám a vývojové teorii. Že se to snad v některých oblastech Církve přehání se sociálními a eticko-pragmatickými tématy, je známo i katolickým analytikům. Už před hezkou řádkou let vnímavý literát Italo Alighiero Chiusano poukazoval na neúměru mezi sociálním nasazením a hlášením pravdy víry.³ Ale zde to platí jen jako narážka na ony problémy. Nás nyní zajímá jev „odteologizování“, kterým se zabývají ateističtí a agnostičtí spisovatelé: to spočívá hlavně v tom, že se mluví s bezuzdnou neznalostí o hlavních pravdách křesťanského učení, ne v tom smyslu, jak je chápe Církev, nýbrž v zorném úhlu laicistické imanence.⁴ Výsledkem je zsměšňování, jímž se zahrnuje to, co se nezná v pravých termínech, nebo se překrouť, aby se ponížili katolíci. Formulka „prázdného pekla“ je jedním z těchto velmi častých případů. Zmínění spisovatelé používají onu formulku, aby dokazovali, že současná Církev změnila svou víru v peklo, jež bylo kdysi „plné“, zatímco nyní je „prázdné“. U těchto autorů je cítit ohlas Voltairova sarkasmu, který na jedné antisemitské stránce kvalifikoval katolickou nauku o pekle jako „věc pro služky a krejčí“⁵, protože se ví, že nejběžnější výtka náboženství zní: „vede k nízkým, vulgárním citům“⁶. Rádi by-

chom ukázali případným dezorientovaným katolíkům, že tomu tak není.

Nedorozumění

V Itálii se už stal otřepanou frází citát z Hanse Urs von Balthasara jako teologa, který prý řekl, že peklo existuje, ale že je prázdné. Nedorozumění vzniklo, nebo mu bylo dáno se narodit, v roce 1986 po římském kongresu o postavě Adriane von Speyer, na němž švýcarský teolog znovu rozvíjel svou eschatologickou úvahu, která už v roce 1981 vyvolala ostré kritiky v německé oblasti teologie a ještě v roce 1987 donutila jejího autora, aby ji hájil.⁷ Teze von Balthasara tvrdí, že doufat ve spásu všech lidí není proti víře. Opírá se o autoritu některých církevních otců, mezi nimi o Origena a Řehoře Nysského, a sdílí ji nemálo současných teologů, mezi nimiž je Guardini a Daniélou, de Lubac, Ratzinger a Kasper, i katoličtí spisovatelé jako Claudel, Marcel a Bloy.

Svým kritikům von Balthasar odpovídal: „Mnou navržené řešení, podle něhož Bůh nikoho neodsoudí, nýbrž že je to člověk, který odmítá definitivním způsobem lásku a odsuzuje se, nebylo vzato v potaz. Rovněž jsem uváděl, že Písmo svaté vedle tolika hrozeb obsahuje také mnoho slov naděje pro všechny, a že – proměníme-li první v objektivní fakta – druhé ztrácejí jaký-

Bůh absolutně respektuje svobodu svého tvora. Láska je dar, který člověk dostává; a následující přeměna každé jeho ubohosti, každého jeho nedostatku, ba ani jeho ‚ano‘ dané této lásce, nevyvráá ze samého člověka, nýbrž je vyvoláno touto láskou. Avšak svoboda odmítnout, aby toto ‚ano‘ uzrálo, nepřijmout je jako něco vlastního, tato svoboda zůstává.

KOMENTÁŘE

Hieronymus Bosch, Ecce homo. Foto: <http://commons.wikimedia.org>

koli smysl a všechnu sílu: ale ani toto se nebralo v polemice v úvahu. Naopak byla opakovaně překrucována má slova ve smyslu, že ten, kdo doufá ve spásu všech svých bratří a sester, „doufá v prázdné peklo“ (jak otřesný výraz!). Nebo ve smyslu, že ten, kdo projevuje podobnou naději, učí „vykoupení všech“ (*apokastasis*), odsouzené Církvi, což jsem výslovně odmítl: my jsme plně podrobeni soudu a nemáme žádné právo a žádnou možnost předem znát rozsudek Soudce. Jak je možné ztotožňovat naději a poznání? Doufám, že se můj přítel uzdraví z těžké nemoci – ale vím to snad?“⁸ Kéž stačí tento text těm, kteří omílají formulku o „prázdném pekle“, za kterou jsou odpovědní „příliš hrubé deformace v novinách“⁹.

Církev a teologové

Kdo zná učení Církve, ví dobře, že se odlišuje od výkladů teologů. Jenom doktrína je magisteriem Církve. *Božská komedie* je Dante. Jiná věc jsou komentáře dantistů. „Křesťanský lid věří z dobrých důvodů, ale ponechává teologům starost, aby dokázali, že ty důvody jsou dobré,“ prohlásil mechelenský arcibiskup, kardinál Dechampes během I. Vatikánského koncilu. Laičtí spisovatelé a noviná-

ři nejsou zvyklí na tyto distinkce a snad je také považují za vychytralé církevní vytáčky. To může vysvětlit nešťastnou příhodu, jež se stala myšlenice von Balthasara: novinářsky zkreslená formulka připsaná von Balthasarovi nemá žádnou hodnotu. Oni pisálci pak poukazují na „chorobný“ zájem o peklo, buď kvůli podvědomým strachům, nikdy neumlčeným, nebo proto, že považují peklo (ostatně banalizované běžnou hantýrkou) za plodný argument k zesměšňování víry Církve. Ignorují, že tato víra eschatologicky hledí na poslední spásonosný cíl lidského života, na kladnou skutečnost, že Ježíš je Pán, a medituje o pekle pouze jako o „zadní straně mince“, o osudu toho, kdo na zemi mine poslední cíl.¹⁰

Magisterium Církve učí o pekle tři věci. První: po pozemské smrti existuje stav, ne místo, který přísluší tomu, kdo zemřel v těžkém hříchu a ztratil posvěcující milost osobním aktem. Je to tak zvaná odměna bezbožníka. Druhá: tento stav zahrnuje bolest, že dotýčný je zbaven patření na Boha (trest ztráty). Třetí: v tomto stavu je prvek, který je novozákoním výrazem vylíčen jako „oheň“ (trest smyslů). Oba tresty a tedy také peklo jsou věčné. Čtenář,

kteří bude chtít poznat staletou dogmatickou dokumentaci, může nahlédnout do kteréhokoli teologického traktátu o eschatologii.¹¹

Existují zavržení?

Aby se nějak pochopilo peklo, bylo by zapotřebí proniknout do smyslu a závažnosti smrtelného hříchu. A hřích je tajemství, stejně jako trest za něj. Je to tajemství tvora, který odmítne pramen a cíl svého bytí. Duchovní agonie pekla je hrozným koncem hříšných sklonů uzrálých v duši během pozemského života, svobodně rozvíjených, jež nikdy nedospěly k upřímnému obrácení. To znamená, že hříšník sobecky dal přednost sám sobě před Bohem a Bůh potvrdil jeho svobodnou vůli zavržením. Z určitého hlediska je peklo hříšníkem, jemuž se podařilo být zcela hříšníkem, který dokázal dokonale dělat to, co chtěl a začal dělat na zemi. Proto je peklo dílem člověka, jehož vůli Bůh respektuje. Člověk dosahuje v pekle to, čeho chtěl dosáhnout.¹²

Je to všechno proti Boží dobrotě? „Konkrétní možnost zavržení je nezbytná, chce-li se i nadále připouštět stvořená dobrota v její pravé podstatě. Svoboda člověka se nemůže redukovat na možnost volit mezi tím či oním místem dovolené nebo mezi pruhořanou kravatou a kravatou s puntíčky, ani vybrat si manželku nebo volit politickou stranu: naše svoboda, ve svém nejhlubším významu, je úděsná a úchvatná výsada moci vybudovat náš věčný úděl. Aby nebyla pouze nominální, tato výsada musí nutně zahrnovat skutečnou a konkrétní možnost rozhodnout o svém zavržení. Jak je vidět, tajemství zavržení je podstatně spojeno s tajemstvím svobody, jež je snad jediným opravdovým tajemstvím stvořeného vesmíru.“¹³

Jsou tedy dva pevné body. Existuje možnost věčného ztroskotání, jestliže člověk odmítá spásu nabízenou mu Bohem. Je to nebezpečí, před nímž nás Písmo, tradice Církve až do dnešní doby varují, abychom neživili absolutní jis-

Zvláštnost křesťanství se vynořuje v tvrzení o velikosti člověka: jeho život je nesmírně vážnou věcí. Proti úděsné skutečnosti pekla je pouze naděje, jež se může zrodit ve sdílení utrpení oné noci s Tím, který přišel svým utrpením přeměnit noc nás všech.

KOMENTÁŘE

toty. Má se žít naděje na spásu všech lidí skrze Boží milosrdenství a Kristovu oběť. Avšak „naděje je docela něco jiného než jistota“¹⁴.

Existují zavržení? Už se někdo někdy opravdu odsoudil k zavržení? Křesťanská pravda víry nás zavazuje věřit, že peklo je věčný stav toho, kdo odešel z tohoto života ve smrtelném hříchu, ale nezavazuje nás věřit, že někdo zemřel nebo umírá ve smrtelném hříchu. A proto se církev vychovaná Písmem (1 Tim 2,4; 2 Petr 3,9) nepřestává modlit, aby byli všichni lidé spaseni. Je málo křesťanů, kteří dobře vědí, že spása je podmíněna svobodnou spoluprací člověka s milostí a přesto doufají v moc oběti Kříže. Ale neexistují argumenty ke tvrzení nebo předpokladu, že nikdo nikdy nebude zavržen.¹⁵ Kdokoli může vidět ve světle řečeného, jak je dokonale pravověrná myšlenka von Balthasara o této materii a jak je scestná a podstatně mylná formulka o „prázdném pekle“.

Jeden speciální teolog

V roce 1977, v témž roce, kdy byl jmenován arcibiskupem, tehdejší kardinál Ratzinger vydal kompendium eschatologie, jež „je zároveň eklesiologií, traktát, který jsem častěji vykládal ve svých přednáškách“¹⁶. Čtyři stránky věnované pecku vytváří krásný souhrn dvou hlavních témat, jež takřka vyčerpávají pochopení látky: peklo ve svém vztahu k lidské svobodě a ke křesťanské naději.

„Co tedy zůstává? Na prvním místě zjištění, že Bůh absolutně respektuje svobodu svého tvora. Láska je dar, který člověk dostává; a následující přeměna každé jeho ubohosti, každého jeho nedostatku, ba ani jeho ‚ano‘ dané této lásce, nevyvěrá ze samého člověka, nýbrž je vyvoláno touto láskou. Avšak svoboda odmítnout, aby toto ‚ano‘ uzrálo, nepřijmout je jako něco vlastního, tato svoboda zůstává [...] Bůh nejedná s lidmi jako s nezletilými, kteří konečniců nemohou být odpovědny za svůj osud, ale jeho nebe se zakládá na svobodě, která ponechává i zavrženému právo, že sám chce své zavržení. Zvláštnost křesťanství se vynořuje zde, v tvrzení o velikosti člověka: jeho život je nesmírně vážnou věcí“¹⁷. Proti „úděsné skutečnosti pekla“ je pouze „naděje, jež se může zrodit ve sdílení utrpení oné noci s Tím, který přišel svým utrpením přeměnit noc nás všech“¹⁸.

Po třiceti letech se autor těchto stránek stal Benediktem XVI. a s upřímnou pastorální citlivostí se znovu zabýval

tímto závažným problémem v encyklice *Spe salvi*. „Mohou existovat (ale latinský text říká: *Sunt quidam* = jsou někteří) osoby, které v sobě úplně zničily touhu po pravdě a ochotu milovat. Osoby, v nichž se všechno stalo lží; osoby, které žily v nenávisti a pošlapaly v sobě lásku. Je to úděsný výhled, ale právě některé postavy naší historie nechávají rozpoznat hrozným způsobem profily tohoto druhu. V podobných jednotlivcích by už nebylo nic napravitelné (ale latinský text říká: *nihil sanabile invenias*) a zničení dobra by bylo neodvolatelné; a právě toto se označuje slovem *peklo*“¹⁹.

Avšak toto snad není „normální“ případ lidské existence. „U většiny lidí – tak můžeme předpokládat – zůstává v největší hlubině jejich podstaty poslední otevřenost pro pravdu, pro lásku,

pro Boha. V konkrétních životních rozhodnutích však je pokryta stále novými kompromisy se zlem – mnoho špíny pokrývá čistotu, pod níž však zůstala žízeň a která se navzdory tomu znovu a znovu vynořuje z celé nízkosti a zůstává přítomna v duši.“²⁰ „Způsob, jakým žijeme, není bezvýznamný, avšak naše špína neposkvvrňuje navěky, jestliže jsme zůstali aspoň vztaženi ke Kristu, k pravdě a k lásce“. V těchto textech se zrcadlí varování církve, abychom nezapomínali na možnost na ztroskotání života, který je soustředěný na hřích. A také se tam zrcadlí s vírou ve spásonosné milosrdenství naděje, k níž mohou všichni jednoho dne přistoupit. *Quia pius es.*

Giandomenico Mucci SJ

La civiltà cattolica

přeložil P. Josef Koláček SJ

Poznámky

¹ Il Messaggero 19. ledna 2007 str. 8.

² G. E. Rusconi, „Se tra cattolici e laici il dialogo è una finzione“ v La Repubblica 7. 12. 2007.

³ Srov. I. A. Chiusano, „Um incontro con i „Novissimi““ v Oss. Rom, 15. 7. 1993, 3.

⁴ Vnitřní příslušnost určité vlastnosti daného předmětu – opak transcendence, přesažnosti.

⁵ Srov. Voltaire, „Inferno“ in ID, Dizionario filosofico, sv. I, Milano Bur, 1991, 281.

⁶ A. Manzoni, „Osservazioni sulla morale cattolica“, II, 2 in ID Tutte le Opere, vol. II, Firenze, Sansoni 1973, 1, 481.

⁷ V roce 1981 a v roce 1987 autor vydal dvě knížky o svém názoru a následující disputaci. Poslední italské vydání, H. U. Balthasar, Sperare per tutti, Krátké pojednání o pecku, Milano Jaca Book, 1997.

⁸ H. U. von Balthasar. Sperare per tutti, Breve discorso sull' inferno, cit. 123.

⁹ Tamtéž 14.

¹⁰ Srov. A. Rudoni, Escatologia, Torino, Marietti 1972, 9, pozn. 1.

¹¹ Srov. C. Pozo, Teologia dell' aldilà, Řím Ed. Paoline 1972, 255–260.

¹² Srov. R. W. Gleason, Le monde à venir. Theologie des fins dernières, Paris Lethielleux, 1960, 130–144.

¹³ G. Biffi, Linee di escatologia cristiana, Milano, Jaca Book 1984, 67nn.

¹⁴ F. J. Nocke, Escatologia, Brescia, Queriniana, 1984, 143.

¹⁵ Srov. A. Rudoni, Escatologia, cit., 170 nn G. Biffi Linee di escatologia cristiana, cit., 68.

¹⁶ J. Ratzinger, Escatologia, Morte e vita eterna. Assisi (Pg) Citadella, 2005, 21.

¹⁷ Tamtéž 225nn.

¹⁸ Tamtéž 227.

¹⁹ Benedikt XVI., Encyklika *Spe salvi*, č. 45.

²⁰ Tamtéž č. 46.

Foto: archiva

ÚVOD DO FILOSOFIE

Dojem z filosofie

Člověk byl stvořen jako myslící bytost, byl obdarován rozumem. Tento dar je však třeba rozvíjet a kultivovat – jedině správné myšlení dovádí člověka k pravdě. Filosofie, „touha po moudrosti“, je však v dnešním světě spíše přehlížena či dokonce znevažována. Jako malý příspěvek k podpoře správného myšlení otiskujeme na pokračování Úvod do filosofie, studijní materiál vzdělávací společnosti Academia Bohemica.

Ljubov Popova, Filosof. Foto: <http://de.wikipedia.org>

V této lekci se reflektují nepříznivé dojmy, které filosofie spontánně vyvolává. Pohled na některá filosofická témata vede k přesvědčení o zbytečnosti filosofie. Způsob myšlení některých filosofů zase budí dojem, že filosofie není nic než sofistikovanější ideologie.

1. Trs negativních dojmů

Možnosti myšlenkové pasivity

Je to celkem banální zkušenost. V mládí máte protivného trenéra a tak doživotně zanevřete na tenis. Přitom je tenis docela pěkná hra, která vám mohla přinést příjemné a možná i potřebné zpestření životního stereotypu. Ve škole zase máte smůlu na učitele dějepisu a tak se celoživotně ochudíte o důležitou znalost lidských věcí, kterou orientace v dějinách zprostředkovává. Takové předčasné pohrdnutí možnostmi, jež život nabízí, mívá jednoduchá vysvětlení; může za to ten druhý.

Ve skutečnosti stojí za zmařením podobných příležitostí myšlenková pasivita dotyčného, který se snadno nechává zmanipulovat náhodnou zkušeností k trvale negativnímu postoji, k odmítnutí něčeho, co vlastně vůbec nepoznal.

S filosofií se to má v tomto ohledu trochu jinak. K tomu, abychom ji definitivně odmítli, většinou nepotřebujeme

někoho, kdo by nám ji znechutil; stačí k tomu sama. Náhodná setkání s filosofií a příležitostné pohledy na ni totiž snadno vyvolávají nepříznivé dojmy; a první dojmy bývají směrodatné. Ve výsledku to však vyjde nastejno: Kdo u takových dojmů ustrne a založí na nich svůj celoživotní ne-vztah k filosofii, prokazuje opět myšlenkovou pasivitu a maří tak další šanci; a možná, že ne zrovna leda-jakou. Neboť pro sebe vyhodnotil filosofii jako zájmu nehodnou, ale přitom ji poznal jen útržkovitě, nedostatečně, obvykle v nějaké bizarní podobě.

Otázky životní filosofie

Proč naznačujeme, že u filosofie nemusí jít jen o pouhou možnost či příležitost v řadě jiných, podobných? Protože filosofové kladou i takové otázky, které těsně souvisejí s životní orientací a s životními hodnotami. Ptají se na cíl a smysl života, na to, co člověka zlidštuje a co ho odlidštuje. Zajímá je, kým člověk vlastně je a kým by se měl v životě stát, jak je to s ním po smrti a čemu vděčí za to, že vůbec je. Takové otázky nemohou být myslící bytosti lhostejné. Každý svérávný člověk je má také nějak pro sebe vyřešené, nebo je zrovna řeší; každý má nějakou životní filosofii. Podle ní pak určitý životní styl preferuje a nějaké způsoby života odmítá. Na základě čeho?

Cesty k životní filosofii

Nabízí se tedy otázka, jak člověk svou životní filosofii získává, jak k ní dospívá, když spolehne na špatný dojem z filosofie a vyškrtne ji z okruhu svých zájmů. V zásadě jsou dvě cesty k vlastnímu životnímu přesvědčení. Jedna vede přes společenské zprostředkování, druhá spíše „prochází vlastní hlavou“. Většinou si lidé vytvářejí životní názor v silné závislosti na prostředí (výchova, kultura, ideologicko – mediální masáže, vlivy veřejného mínění), v němž žijí. Takové zprostředkování však bývá značně riskantní. Snadno vychyluje faktické životy ze směru jejich přirozeného určení, mimo řád realizovaného lidství; může přispívat k masovému odlidšťování individuálního i společenského života. Není

to nic obdivuhodného, ani žádné velké štěstí z toho nevychází.

Výraznější osobnosti vykazují spíše jistou odolnost vůči většinovým proudům a socio-kulturním manipulacím; používají k životní orientaci vlastní hlavu. Jestliže se ale u nich s rezistencí vůči tlakům prostředí spojuje i despekt k filosofii, pak zmíněná rizika trvají. Neboť vlastní promyšlení životně důležitých témat je právě filosofováním. A jak asi může takové filosofování dopadnout, když je provázené okázalým nezájmem o filosofii?

Prameny nepříznivých dojmů z filosofie

Jaké jsou konkrétně ty nepříznivé dojmy z filosofie, které způsobují její špatnou pověst, a které mnohým dokážou definitivně zablokovat přístup k ní?

Některé negativní dojmy vycházejí z pohledu na to, čím se filosofové zabývají. Abstrakce filosofů se zdají být zbytečné, samoučelné. Filosofie se v nich jeví jako životu vzdálený, intelektuální luxus. Jiné negativní dojmy zase vznikají z toho, jak filosofové myslí a jak své myšlenky sdělují. Jejich spisy bývají temné, přehněné nesrozumitelnými výrazy. Kdo je navíc uvyklý logickému myšlení, rychle zjišťuje, že filosofové své teze kladou často jen ledabyly a libovolně, že případné logické přechody bývají nevypracované až chaotické. To ovšem nápadně kontrastuje se suverénností, s jakou filosofové své myšlenky obvykle předkládají. Pak ani nepřekvapuje, že se na ničem neshodnou; kolik filosofů, tolik filosofii. Dojem z rozhádanosti filosofů (umocňovaný srovnáváním s exaktní vědou) bývá zdrcující.

Takové zkušenosti s filosofií tedy vedou k rozšířenému přesvědčení, že filosofie se skutečným životem moc nesusouví, že pro životní praxi nemá žádný význam a že je tedy rozumnější, abychom se věnovali něčemu smysluplnějšímu.

Jestliže je ale pravdou, že inteligentní přístupy nestagnují u dojmů, pak si snad i filosofie zaslouží, abychom prvotní, vesměs náhodnou zkušenost s ní

ÚVOD DO FILOSOFIE

zreflektovali. Pak ji buď potvrdíme, nebo zjistíme, že se onen trs negativních dojmů z filosofie stává zdrojem předsudků, takže by pak odepisování filosofie na takovém základě bylo ukvapené.

Projděme tedy zmíněné záporné dojmy postupně a s odstupem. Můžeme je pro ten účel zformulovat a poněkud systematizovat.

- **Hledisko předmětu filosofie:**

Filosofie reprezentovaná takovými otázkami jako např. „Proč je jsoucno a ne spíše nic?“ se ukazuje být prakticky nepoužitelná; je neúčinná.

- **Hledisko způsobu filosofování:**

Myšlení, které musí zastírat svou bezobsažnost temnou rétorikou a logicky zanedbanými postupy, ztrácí vážnost. Filosofie se v tomto ohledu jeví jako nezávazná hra podivínů, která si nemůže nárokovat nějaké uznání od těch, kdo si cení hodnoty poznání.

- **Hledisko výsledků filosofie:**

Protože snad není ani jedna teze, na které by se všichni filosofové shodli, nemůžeme od nich očekávat nějaké spolehlivé závěry. V důsledku skandální nejednotnosti filosofů nemůžeme filosofii přiznat status seriózního poznání.

2. Je filosofie opravdu nepotřebná?

Užitečnost jedinou potřebou?

Filosofie asi nemá moc co říct k problémům výroby a úrody. Oblast technické civilizace je mimo dosah její přímé působnosti. Tuto část lidské praxe filosofie patrně neobohatí. Jestliže tedy spojíme užitečnost se světem všednodenní práce, pak musíme říct, že filosofie užitečná není. Znamená to, že nemá smysl ztrácet s ní čas?

Takový závěr bychom mohli vyvodit jen tehdy, kdyby užitečnost (v uvedeném smyslu) pokryla všechny legitimní potřeby člověka. Mnozí by se takovému ztotožnění hmatatelného užítku s tím, co člověk v životě potřebuje vůbec nebránili; dokonce by dnes zřejmě hráli (možná i dvojnásobnou) přesilovku. O pravdě závěrů se ale nehlasuje. Proto se ptáme, jestli vedle nesporných potřeb, jejichž úspěšné zajišťování zvyšuje životní úroveň, neexistují ještě jiné životní potřeby.

Co třeba potřeba být dobrým člověkem? Toto spojení je sice málo obvyklé, ale nevyplývá snad potřeba charakteru

z nějakého lidského základu zrovna tak jako potřeba utišit hlad? Jako bychom byli rádi, aby bylo vždycky co jíst, tak bychom také byli rádi obklopeni lidmi, kteří se nepovyšují, jsou nezištní, je na ně spoleh..., nebo snad ne?

Nad splynutím životních potřeb s užitečností tedy vzniká otázka, jestli se tu nejedná o povážlivou redukci lidského života na zabezpečování jeho hmotných potřeb. V Úvodu se ovšem nemůžeme pouštět do řešení tohoto problému. Spíše by nás v něm mělo zajímat, kdo je způsobilý takovou otázku kompetentně řešit. Patrně ten, kdo programově zkoumá celek lidského života; neboť problém se týká právě tohoto celku. Jsou všechny lidské potřeby uspokojeny užitekem, nebo ne?

Problém hierarchie potřeb je filosofický

Může zde dát spolehlivou odpověď dělník? Rolník? Pracující inteligent (inženýr, architekt...)? Třeba i ano, ale nikoli v rámci svého speciálního oboru. Musel by si klást filosofickou otázku o celkové struktuře lidského života, aby zjistil které potřeby má, případně jestli ty životně důležitější nejsou náhodou překryty těmi bezprostředně naléhavějšími. Nositel různých speciálních dovedností a znalostí by tedy musel začít filosofovat, musel by se stát filosofem, aby takový obtížný problém zodpovědně řešil. To je důležité zjištění.

Abyste dalo kompetentně rozhodnout, jestli je filosofie pro život, prakticky důležitá, je přítom nezbytné, aby byl tematizován život vcelku; jen z toho totiž může vzejít adekvátní představa o životních potřebách a jejich hierarchii. Taková tematizace však přesahuje možnosti speciálních oborů – je filosofická. Kompetentní rozhodnutí o významu filosofie pro život tedy může být jen filosofické. Filosofické rozhodnutí může být zdařilé či špatné. To zdařilé není snadné, vyžaduje soustavnější filosofické promyšlení příslušných problémů a souvislostí.

Jestliže se tedy někdo pod dojmem záporných zkušeností s filosofií rychle rozejde, dá se předpokládat, že jeho závěry o poměru filosofie a života zdařilě zrovna nebudou.

K stejnému zjištění můžeme dojít i z druhého konce vztahu života a filosofie. Také adekvátní pojem filosofie je filosofický. Abychom si udělali odpovídající představu o skutečné povaze filosofie, museli bychom projít poměr-

ně náročnými filosofickými úvahami o lidském myšlení; budeme o tom ještě mluvit.

Téma o poměru filosofie a života je filosofické

Reflexe počátečního dojmu neúčinnosti filosofie by tedy měla pozastavit rychle vytvořený závěr o nepotřebnosti filosofie. Vždyť se v ní hned zkraje ukazuje, že bez nějakého filosofování se nedá vážně mluvit ani o komplexu životních potřeb, ani o celku života a konečně ani o samotné filosofii. A zřejmě bychom se potřebovali o těchto věcech ujistit, jestliže chceme s dobrým svědomím rozhodovat, zda je filosofie pro život potřebná, nebo ne.

Jestliže nám tedy filosofie není schopna zvýšit tak zvanou životní úroveň, pak z toho neplyne, že by nebyla schopna zlepšit život. Jak by toho ale mohla dosáhnout? Třeba tak, že zvedne jeho mravní úroveň. Vždyť na to má celou jednu disciplínu, která se jmenuje Etika.

Etikou se filosofie stává praktickou

Když zrovna nezúčíme oblast lidské praxe na pouhou výkonnost a obstarávání a zařadíme do ní i lidské jednání, pak by nemělo být o praktickém významu filosofie pochyb. Neboť filosofická reflexe má v etice na starosti otázky, proč být vůbec dobrý, v mravním smyslu dobrý, v čem mravně zralý způsob života spočívá a kudy přesně vede dělič čára mezi jednáním dobrým a zlým. Je-li toto v lidské praxi lhostejné, co je v ní potom důležité?

V tradici klasické filosofie se často zdůrazňuje neslužebný charakter filosofie. Rozumí se tím, že filosofie je samoúčelná, že nezávisí na praktické upotřebitelnosti, že je např. na rozdíl od přírodovědy v tomto ohledu svobodná. Ale tato neposkvrněnost praxí se někdy (spíše jen ve formulacích) přehání. Důkazem spjitosti teoretické filosofie s lidskou praxí je právě etika, kterou hlasatelé „čisté“ filosofie přece také pěstují. Jestliže je životně relevantní funkcí lidského myšlení, aby sloužilo životní orientaci člověka a jestliže je filosofie určitým vytěžením celostní kapacity tohoto myšlení, pak by měla filosofie potřebám životní orientace, rozlišování dobrého a zlého v jednání sloužit. Není zřejmé, že by to snížilo její důstojnost.

Jiří Fuchs
studijní materiál Academia Bohemica
www.academia-bohemica.org
pokračování v příštím čísle

HOMILIE

Budete jako bohové

Foto: archív

Do nemocnice přenesli jednoho pacienta z ústavu pro choromyslné. Po několika dnech se ho ptali, jak se tam cítí. Vyslovil se skepticky: „Tu je úplný blázinec. Ty sestry, které mě obsluhují, tvrdí, že jsou z řehole služebnic Božích a že jsou dokonce děti Boží. Ale přitom já, který jsem Bůh Otec, o tom nic nevím.“

Není ostatně jediný, kdo o tom neví anebo s tím nesouhlasí. Skutečnost vztahu mezi Bohem a člověkem je stálý problém náboženství. Každý jej řeší podle svého. Jak jej vidí Bible? Na prvním místě tu můžeme proti sobě postavit dvě trojice textů, které se zdají protikladné. Ta první trojice by se jevila takto: Ježíš byl odsouzen k smrti veleradou starozákonní, protože jako člověk o sobě tvrdil, že je Bůh. I sv. Štěpán, prvomučedník byl ukamenován, protože prohlásil, že vidí Ježíše ve slávě po pravici Otce (Sk 7,56). Nakonec pak při posledním soudu budou lidé odměněni nebo zavrženi podle toho, jestli viděli nebo neviděli Krista Boha ve všech ostatních lidech (Mt 25,31 násl.).

Bůh daruje sebe sama

Člověk a nebeský Bůh se tu tedy zásadně sjednocují. Ale postavme proti tomu druhou trojici textů. V ráji se objevuje had pokušitel falešným slibem: Budete jako bohové (Gn 3,5). Po vyhánění z ráje jsou lidé stále pokoušeni udělat své vlastní bohy, modly, které by uctívali. A největší pokušení je dosáhnout nebe svými vlastními lidskými silami, postavit si babylonskou věž, která je začátek všeho zmatku na světě (Gn 11).

Jak tedy máme přistoupit k problému náboženství, jak se dívat na Boha lidskýma očima a myslí? Na prvním místě je jasné, že nemůžeme k otázce přistoupit tak, že vycházíme jenom z člověka, který by toužil po tom, aby se stal bohem. Příslib hada v ráji je svůdný: „Budete jako bohové poznávat dobro i zlo,“ tj. budete sami rozhodovat o tom, co je dobré i zlé. Budete hledět vybudovat si nebe zde na zemi. Člověku tu můžete slíbit jenom krátký pozemský život.

Je tedy k řešení lidského problému potřeba vyjít od Boha, přijmout řešení od něho jako milost. To s velkou vervou hájil sv. Augustin proti herezi své doby, proti tzv. pelagiánům, kteří tvrdili, že člověk má sám v sobě dost síly k tomu, aby své lidské plány uskutečnil. Podle Augustina je naopak velké lidské dobro milost, tj. dobrovolný dar lásky Boží. Ale jak nám může Bůh něco dávat? Nemá nějakou pokladnici mimo sebe. Rozhodne-li se darovat, dá něco ze sebe samého.

Tak to učinil už při stvoření. Stvořil člověka jako svůj vlastní obraz. I lidský umělec tvoří obrazy, ale není v pravém slova smyslu jejich otec. Zůstávají jako mrtvý předmět mimo něho. Bůh však je náš otec a my jsme jeho obraz živý, patříme k němu. To, co je živé, roste a o svůj život bojuje. Proto i obraz Boží v člověku se musí vyvíjet a růst. Otcové církve ten vývoj vyjadřovali dvěma biblickými termíny: člověk byl stvořen „k obrazu a podobnosti“ (Gn 1,26). Obraz se chápe jakoby začáteční skica, která se pak uskuteční prací, v našem případě napodobením nejdokonalejšího obrazu Božího, kterým je Ježíš Kristus. Tak se postupně doroste k jednotě s Bohem Otcem, aby měl člověk podíl na Boží slávě a hodnotě.

Otázka lidských práv

To, co jsme řekli, jsou známé teologické pravdy, které církve po staletí vyznávají. Současně však se i ptáme, co znamenají pro praktický život a v jakém smyslu jsou aktuální pro dnešní dobu. Dobře víme, že je hlavní otázka dnešní společnosti ustanovení lidských práv a jejich uzákonění pro celý svět. Vzaly si to za svůj cíl spojené národy. Je to ovšem snaha ušlechtilá, řekli bychom i svatá. Ale právě proto se k ní připojilo i první pokušení: Budete jako bohové, tj. vy sami si rozhodnete, co je dobré a co je zlé, co lidské právo je a co není. Je-li to právo lidské, pak se k němu musí shodnout všichni lidé,

bez rozdílu ras a národů. Je však potřeba právo také uzákonit. Nemá, jak se zdá, do toho co mluvit náboženství. Náboženských vyznání je totiž mnoho a ta se, jak se zdá, nemohou nikdy dohodnout v této základní otázce. Z toho se uzavírá, že musí být stát zásadně laický. Náboženství se ovšem nevyklučuje, ale smí se praktikovat jenom v soukromí, nesmí zasahovat do veřejných sociálních vztahů.

Jaké z toho plynou důsledky pro sociální řád? Budou-li lidé poctiví a upřímně smýšlející, dosáhne se spořádaného soužití na zemi. Pro ty, kdo nevěří ve věčný život, by to mělo stačit. Pozemský život není dlouhý a přes všechno dobré úsilí není vždycky šťastný. Přijde např. dlouhá a bolestná nemoc. Má smysl to trápení prodlužovat, není-li žádné další vyhlídky? Už staří stoici filosofové přirovnávali takové žití k pobytu v zakouřeném bytě. Dokud je ten kouř snesitelný, sed' klidně. Kdyby to však bylo už nesnesitelné, vyjdi z bytu ven, tj. spáchej sebevraždu! Moderně se to tlumočí v juridickém slovníku takto: k lidským právům patří euthanasie, sebevraždu ti musí umožnit lidským způsobem státní instituce.

Byli jsme vykoupeni Kristem

Je to nelogické? Nezdá se. Lidská přirozenost je smrtelná, proto patří k lidskému životu také právo lidsky zemřít. Tak mluví obhájci zákona euthanasie. Je to řecký výraz, který v překladu značí „dobrou smrt“. Ale jak se k tomu problému postaví křesťan, který věří ve věčný život? Podle Bible není žádná smrt dobrá. Biblický Bůh je Bůh živý, žije a kraluje po všechny věky věků. Smrt je následek hříchu. Je však vykoupěna Kristem. Pro ty, kdo umírají s Kristem a podle jeho prozřetelnosti, je i smrt vstup do života. Sebevražda ovšem není smrt s Kristem.

Čím tedy svou úvahu o lidských právech zakončíme? Bez Krista jsou plně neuskutečnitelná. V tzv. laickém státě je ovšem užitečné, aby se lidé dohodli na tom, nač svým přirozeným rozumem stačí ke klidnému soužití v tomto dočasném pozemském životě. S tím každý dobrý křesťan rád spolupracuje. Ale bude se vždycky bránit, kdyby tato práva života dočasného byla formulována tak, že jsou proti právům života, která vyznáváme: „Věřím v hříchu odpuštění, těla vzkříšení a život věčný.“

Mons. Tomáš Špidlík SJ
<http://www.radiovaticana.cz>
 (mezititulky redakce)

VĚROUČNÉ OTÁZKY

Zásluhy

Na dotazy týkající se víry a mravů odpovídají bratři a sestry Řádu kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na adresu redakce.

*Není sobectví chtít a mít zásluhy?
Co jsou zásluhy v pravém smyslu slova?*

Přistoupil ten se dvěma hřivnami a řekl: „Pane, svěřil jsi mi dvě hřivny; hle, jiné dvě jsem získal.“ Jeho pán mu odpověděl: „Správně služebníku dobrý a věrný, nad málem jsi byl věrný, ustanovím tě nad mnohým; vejdi a raduj se u svého pána.“ Přistoupil i ten, který přijal jednu hřivnu, a řekl: „Pane, poznal jsem tě, že jsi tvrdý člověk, sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Báť jsem se, a proto jsem šel a ukryl tvou hřivnu v zemi. Hle, zde máš, co ti patří.“ (Mt 25, 22–25)

Jak známo, poslední služebník chválu nesklidil, odměnou dostal temnoty, pláč a skřípění zubů... Nic jiného si totiž nezasloužil, přestože na začátku udělal pán všechno potřebné, aby si zasloužit mohl, víc než čekal, radost u svého pána a řekneme rovnou, že se tu myslí nebe.

Tak se dostáváme pomalu ke zdánlivě neslučitelným pojmům: dar nebo také milost na straně jedné a zásluha na straně druhé. Jedno člověk dostává, aniž jej to něco stálo, a pro druhé se musí namáhat. Hřivny, život, schopnosti, čas, bližní, svět a hlavně potom život věčný, nebe – to všechno jsou dary, někdo jich má více, jiný méně a každý člověk tímto způsobem „sklízí, kde nesel a sbírá, kde nerozsypal“. Na druhou stranu, hřivny se musí rozvíjet, život naplnit, schopnosti využít, čas nepromarnit, bližní přijímat, svět spravovat, život věčný bránit a pěstovat, nebe zasloužit. A jedna z otázek zní, co je tou mincí, kterou Bůh vrací zpět a ještě dovažuje svým Královstvím, co může člověk, který všechno od Boha dostal, Bohu dát. Když všechno je dar, kde vzniká před Bohem nárok na odměnu, neboli, kde se před Bohem rodí zásluha volající po mzdě věčného života s Pánem?

Nebudu napínat, zásluhu před Bohem získává opak postoje zavřezého služebníka. Báť jsem se, a proto jsem šel a ukryl tvou hřivnu v zemi. Navrch získal strach, ten, který nemá podle apoštola Jana místo v lásce. To opakem služebníkovy strachu, totiž láskou získává člověk zásluhy. Láskou, která je sama darem. Nelze jen dávat. Naopak, ten kdo opravdu proniká svou ubohost před Bohem a ví, že

Foto: <http://arara.schola-sainte-cecile.com>

bez Boží milosti a odpuštění nemůže nic, ten prosí, modlí se, nezakládá si na sobě a otevírá své srdce Bohu, svůj život Boží vůli, svůj sluch Božímu slovu, ten dostává. Dostává milost, dostává lásku a láska proměňuje jeho myšlení, slova i skutky, takže volají po odměně.

Se svatou Kateřinou Sienskou bychom mohli říct, že každý člověk, i ten jdoucí do pekla, občas udělá něco dobrého. Ten si však nestřádá poklady v nebi. Jeho odměna mu je vyplacena již na této zemi. Těší se nějakému zvláštnímu daru, má třeba více času k obrácení, ale nevyužije ho. Zato člověk hromadící si zásluhy v nebi nemusí na této zemi oplývat odměnami, jen láskou, která roste...

Když dáváš dar, ať neví levice, co dělá pravice. Ať to ví Bůh a ty ať víš, pro koho to chceš dělat a z lásky. Tak se naučíš nebýt rozdělen na dvě části. Na jednu, která chce Bohu patřit, a na druhou, která trne strachem, co by jí mohl ten, který „sklízí, kde nesel a sbírá, kde nerozsypal“, co by jí mohl vzít.

Snad lze tedy shrnout, že čím více člověk přijímá lásku Boží, tím více si uvědomuje, jak si ji nezaslouží a jak ji zároveň potřebuje. Vidí, že všechno je dar plynoucí z lásky Boží, a milující Bůh že touží, aby člověk byl povýšen, aby zazářil on i jeho skutky láskou volající po

odměně. Roste-li člověk v lásce, čím dál méně se bojí. Přestává se bát přijímat od milujícího Boha cokoli, sladké i hořké, a touží dát všechno. A když rodiče nešetří odměnami, když vidí lásku svých dětí, proč by měl šetřit nebeský Otec vůči těm, kteří jej milují.

fr. Irenej Šiklar OP

Člověk si vzhledem k Bohu v přísném právním smyslu nezaslouží nic. Mezi ním a Bohem je nezměrná nerovnost.

Zásluha člověka u Boha (tedy odměna za dobré skutky) vyplývá z toho, že Bůh se svobodně rozhodl nechat člověka spolupracovat na díle své milosti. Proním je vždy otcovské jednání Boha, tím, že dává podnět, a svobodné jednání člověka v jeho spolupráci je až na druhém místě, takže zásluhy za dobré skutky je třeba přičítat v prvé řadě Bohu a teprve potom věřícímu.

Přijetím milosti se stáváme spoludědici Krista, hodnými dosáhnout slíbeného dědictví věčného života. Zásluhy našich dobrých skutků jsou dary Boží dobroty.

Kristova láska v nás je pramenem všech našich zásluh před Bohem. Spojení s Kristem zajišťuje nadpřirozený ráz našim skutkům a v důsledku toho jejich záslužnost před Bohem i před lidmi.

KKC 2007–2011

NA ZÁVĚR

Děkujeme za vaše ohlasy. Těšíme se na vaše podněty, které můžete zasílat na adresu redakce uvedenou v tiráži. Čtenářské dopisy jsou redakčně kráceny a nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce.

K článkům v RC Monitor 6/2008

Vážená redakční rado,

jako pravidelný čtenář *RC Monitoru* jsem přivítal článek „Odvahe k pravdě“ (RCM 6/2008) a také článek Magdi Allama. *RC Monitor* také zapůjčuji přátelům (i nekatolíkům).

Píší Vám proto, že v Lidových novinách (27. 3. 2008) je uvedeno více informací, které by měl *RC Monitor* také uvést:

Allam se narodil v Egyptě, kde navštěvoval katolické školy, studoval na káhirské salesiánské koleji a pak vystudoval sociologii na římské univerzitě. Jako novinář začínal v komunistickém deníku, pak v dalším levicovém, až zakotvil v deníku *Corriere della Sera*. [...] Allan je podruhé ženatý a z prvního manželství má dvě děti, z druhého malého syna.

RC Monitor by neměl zamlčovat svým

čtenářům výše uvedené údaje. Ukazují totiž na velkorysost katolické církve ke konvertitům. Vždyť jiným příkladem velkorysosti je třeba přijetí i ženatých kněží – anglikánských nebo protestantských konvertitů, kteří pak mohou dále sloužit jako ženatí katoličtí kněží.

Jan Musil, Praha

Vážená redakce,

ocenila jsem článek „Odvahe k pravdě“ a reakce čtenářů k pořadu ČT o „nových hříších“. Je nezbytné, aby všichni katolíci včas a jednoznačně reagovali na nepravdy, které se v médiích o katolické církvi objevují.

Den po odvysílání pořadu Michaely Jílkové o potratech, který byl dalším protikatolickým výpadem „veřejnoprávní“ televize, jsem mluvila s jednou z pracovníků tohoto média a vytkla jsem jí, co se v ČT vysílá. Odpověděla mi něco v tom

smyslu: „To je proto, že katolíci nepíší. Když o půlhodinu posuneme Receptář, přijdou stovky dopisů. Na protikatolické pořady je velmi málo reakcí.“

Myslím, že tato slova mluví za vše.

Martina Šimová, Praha

Vážení čtenáři, pokud máte zájem o brožurku *Věřoučné otázky a odpovědi*, která byla přílohou vánočního čísla, informujte nás na kontaktech uvedených v tiráži. V případě většího zájmu uvažujeme o jejím dotisku.

Děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplať

redakce

Liturgická čtení

18. 5. Neděle	Ex 34,4b–6.8–9, Dan 3,52–56, 2 Kor 13,11–13, Jan 3,16–18 <i>Slavnost Nejsvětější Trojice</i>	22. 5. Čtvrtek	Dt 8,2–3.14b–16a, Žl 147, 1 Kor 10,16–17, Jan 6,51–58 <i>Slavnost Těla a krve Páně</i>
19. 5. Pondělí	Jak 3,13–18, Žl 19, Mk 9,14–29 <i>sv. Petr Celestýn</i>	23. 5. Pátek	Jak 5,9–12, Žl 103, Mk 10,1–12 <i>sv. Jan Křtitel de Rossi</i>
20. 5. Úterý	Jak 4,1–10, Žl 55, Mk 9,30–37 <i>sv. Klement Marie Hofbauer, sv. Bernardin Sienský</i>	24. 5. Sobota	Jak 5,13–20, Žl 141, Mk 10,13–16 <i>sv. Vincent Lerinský</i>
21. 5. Středa	Jak 4,13–17, Žl 49, Mk 9,38–40 <i>sv. Kryštof Magallanes a druho</i>		

25. 5. Neděle	Iz 49,14–15, Žl 62, 1 Kor 4,1–5, Mt 6,24–34 <i>8. neděle v mezidobí</i>	29. 5. Čtvrtek	1 Petr 2,2–5.9–12, Žl 100, Mk 10,46–52 <i>sv. Maximin</i>
26. 5. Pondělí	1 Petr 1,3–9, Žl 111, Mk 10,17–27 <i>sv. Filip Neri</i>	30. 5. Pátek	Dt 7,6–11, Žl 103, 1 Jan 4,7–16, Mt 11,25–30 <i>Slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova</i>
27. 5. Úterý	1 Petr 1,10–16, Žl 98, Mk 10,28–31 <i>sv. Augustin z Canterbury</i>	31. 5. Sobota	Sof 3,14–18, Iz 12, Lk 1,39–56 <i>Svátek Navštívení Panny Marie</i>
28. 5. Středa	1 Petr 1,18–25, Žl 147, Mk 10,32–45 <i>sv. Emil</i>		

RC MONITOR — zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/2400.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.